

Smjernice za provedbu

Strategija za uključivanje i raznolikost programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti

Verzija 1. – 29. travnja 2021.

EUROPSKA KOMISIJA

Glavna uprava za obrazovanje, mlade, sport i kulturu
Europska komisija

B-1049 Bruxelles

© Europska unija, 2021.

Ponovna je uporaba dopuštena uz uvjet navođenja izvora.

Politiku ponovne uporabe dokumenata Europske komisije uređuje Odluka 2011/833/EU (SL L 330, 14.12.2011., str. 39.).

**Smjernice za provedbu
Strategija za uključivanje i
raznolikost programa
Erasmus+ i Europskih snaga
solidarnosti**

Verzija 1. – 29. travnja 2021.

Sadržaj

Sadržaj	4
1. Uvod.....	6
2. Kontekst	7
a) Okvir politike i pokretači.....	7
b) Društveni kontekst	7
c) Oslanjanje na iskustvo stečeno prethodnim programima	8
3. Ciljevi strategije	8
4. Definicije	9
a) Ciljne skupine	9
b) Prepreke u pristupačnosti i sudjelovanju	10
i. Invaliditet	10
ii. Zdravstveni problemi	10
iii. Prepreke povezane sa sustavima obrazovanja i osposobljavanja	10
iv. Kulturne razlike.....	10
v. Društvene prepreke.....	11
vi. Ekonomske prepreke	11
vii. Prepreke povezane s diskriminacijom.....	11
viii. Geografske prepreke	11
c) Razumijevanje raznolikosti	11
5. Mehanizmi programâ za potporu uključivanju i raznolikosti	12
a) Uključivanje i raznolikost kao prioriteta u postupku vrednovanja	12
b) Pristupačnost i prilagođenost programa korisnicima	12
c) Pripremni posjeti	12
d) Pojačano mentorstvo	13
e) Namjenska financijska potpora	13
f) Manje aktivnosti kojima je lakše pristupiti	13
g) Postupna izgradnja kapaciteta.....	14
h) Format projekta i trajanje mobilnosti	14
i) Europske aktivnosti na lokalnoj razini	14
j) Internetske razmjene.....	14
k) Potpora za učenje jezika	14
6. Uloga organizacija u pripremi i provedbi projekata te naknadnim aktivnostima	14
a) Umrežavanje i izgradnja kapaciteta za uključivanje i raznolikost	15
b) Pravedan i transparentan odabir sudionikâ	15
c) Informiranje	15
d) Priprema i podupiranje sudionika u svim fazama projekta.....	16
i. Prije projekta.....	16
ii. Tijekom projekta	16
iii. Nakon projekta	17
e) Poticanje i podupiranje sudjelovanja zajednice	17
7. Uloga nacionalnih agencija, resursnih centara i Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA)	17
a) Informiranje i širenje svijesti	18
b) Poticajan pristup	18
c) Strateško djelovanje.....	18
d) Službenici za uključivanje.....	18

e) Osposobljavanje i umrežavanje za organizacije, osoblje nacionalnih agencija i stručne vrednovatelje.....	19
f) Praćenje i izvješćivanje	19
g) Sinergije s drugim programima	19
8. Inspiracija iz uspješnih iskustava i primjera iz prakse	20

1. Uvod

Načela jednakosti i uključivosti dio su temeljnih vrijednosti Europske unije. Budući da se društva danas na mnoge načine sve više razlikuju, sve je važnije naučiti kako se snalaziti u raznolikostima te stvarati uključiva i povezana društva u Europi. U postizanju toga ključni su EU-ovi programi Erasmus+ i Europske snage solidarnosti (dalje u tekstu „programi“).

Programi Europske unije (EU) trebali bi biti takvi da osiguravaju mogućnosti kojima svi imaju pristup. Međutim, neke osobe suočavaju se s raznim preprekama zbog kojih ne mogu na jednak način iskoristiti te mogućnosti. Uključivanje osoba koje nailaze na prepreke pri ostvarenju pristupa ili koje imaju manje mogućnosti u obrazovanje, osposobljavanje i rad s mladima glavni je cilj više političkih inicijativa. Programi EU-a za obrazovanje, mlade i sport i u prošlosti su bili usmjereni na uključivanje, ali njihove evaluacije i istraživanja ukazuju na potrebu za dodatnim proširenjem pristupačnosti i uključivosti.

Kako bi uključivanje i raznolikost postali sastavni dio nove generacije programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti, u uredbi o njima ugrađeno je i posebno poglavlje o uključivanju, uz ostale elemente kojima se od Europske komisije zahtijeva da uspostavi poseban okvir za mjere uključivanja s glavnim područjima rada u sljedećih sedam godina. Usporedno s međuinstitucijskim pregovorima o uredbama kojima se uspostavljanju ta dva programa i kako bi se osiguralo da je ta važna horizontalna dimenzija uključena u njih od samog početka, na uključivijem programu Erasmus+ i programu Europskih snaga solidarnosti radile su i države članice, nacionalne agencije za Erasmus+ i Europske snage solidarnosti te Europska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA), mreže, nevladine organizacije, stručnjaci i krajnji korisnici, uključujući one s manje mogućnosti.

Ovaj je dokument rezultat tog suradničkog procesa i temelji se na iskustvima stečenima u različitim sektorima programâ te se njime potiče uzajamna inspiracija i motivacija među sektorima. Sadržava zajedničke definicije za različite sektore, ciljne skupine i posebne ciljeve povezane s uključivanjem. Izrađen je u bliskoj suradnji s nacionalnim agencijama za Erasmus+ i Europske snage solidarnosti te drugim vanjskim dionicima kako bi se i osobama s manje mogućnosti omogućio pristup programu Erasmus+ i Europskim snagama solidarnosti.

U ovom su dokumentu obrađene sljedeće teme: u odjeljku 2. opisana je pozadina politike na temelju iskustva stečenog u prethodnim programima u relevantnim područjima. Ciljevi strategije detaljno su opisani u odjeljku 3.

U odjeljku 4. navedene su potrebne definicije, a u odjeljcima 5. i 6. opisane su mjere u okviru programâ kojima bi se osigurala najviša razina pristupačnosti. U odjeljku 7. navedene su smjernice za nacionalne agencije, resursne centre i Europsku izvršnu agenciju za obrazovanje i kulturu o tome kako primijeniti strategiju na aktivnosti koje se podupiru programima. U odjeljku 8. opisani su uspješni primjeri iz prakse i način na koji se najbolje mogu iskoristiti relevantni alati.

2. Kontekst

a) Okvir politike i pokretači

Načela jednakosti i uključivosti dio su temeljnih vrijednosti EU-a i utvrđena su u Ugovoru o Europskoj uniji¹: „U svim svojim aktivnostima Unija poštuje načelo jednakosti svojih građana kojima njezine institucije, tijela, uredi i agencije posvećuju jednaku pozornost.“

Uključivanje osoba koje nailaze na prepreke pri ostvarenju pristupa ili imaju manje mogućnosti u obrazovanje, osposobljavanje i rad s mladima glavni je cilj inicijative Komisije za stvaranje europskog prostora obrazovanja², strategije EU-a za mlade³ i europskih ciljeva za mlade⁴. U skladu s europskim stupom socijalnih prava „svi imaju pravo na kvalitetno i uključivo obrazovanje, osposobljavanje i cjeloživotno učenje“⁵. To je u skladu i s UN-ovim Programom održivog razvoja do 2030.⁶, među čijim je ciljevima i „osigurati uključivo, ravnopravno i kvalitetno obrazovanje te mogućnosti cjeloživotnog učenja za sve“.

Europsko vijeće⁷ u tom je pogledu naglasilo „da su obrazovanje i kultura ključni za izgradnju uključivih i povezanih društava“ te pozvalo države članice, Vijeće ministara i Europsku komisiju da poduzmu mjere za „jačanje mobilnosti i razmjena, među ostalim putem znatno ojačan[ih], uključiv[ih] i proširen[ih]“ programa.

Nadalje, Sport je okvir za osobne i društvene vještine, vještine učenja te promicanje tolerancije, solidarnosti, uključivosti i drugih sportskih vrijednosti i vrijednosti EU-a. Jedan je od ciljeva novog EU-ova plana rada u području sporta povećati sudjelovanje u sportu i tjelesnoj aktivnosti korisnoj za zdravlje kako bi se promicali aktivan način života prihvatljiv za okoliš, socijalna kohezija i aktivno građanstvo.

U tom političkom kontekstu i uzimajući u obzir mišljenje dionika, načelo prema kojem bi programi trebali biti pristupačni svima⁸, neovisno o preprekama na koje možda nailaze, temelj je svih mogućnosti koje ti programi pružaju pojedincima i organizacijama u EU-u i izvan njega s ciljem da se nitko ne izostavi te da se stvore uključivija, pravednija, zelenija i digitalno prilagođenija društva.

b) Društveni kontekst

Društva se danas sve više razlikuju u mnogim aspektima (kulture, sposobnosti, društvene skupine, seksualna opredjeljenja, politička opredjeljenja, identiteti, razine obrazovanja, osposobljavanja i pismenosti itd.). Stoga je sve važnije naučiti kako upravljati raznolikošću i stvoriti uključive i povezane društvene sustave putem informalnih, formalnih i neformalnih obrazovnih aktivnosti. Vizija je Europe pružiti potporu potrebnu za svladavanje izazova s kojima se ljudi mogu suočiti u tom postupku. Suvremena društva i politički sustavi temelje se na uključivanju i aktivnom sudjelovanju građana u demokratskom procesu i javnom životu neovisno o njihovu podrijetlu ili

¹ Članak 9. pročišćene verzije.

² Komunikacija Europske komisije COM(2018) 268 od 22. svibnja 2018.

³ Rezolucija Vijeća 14080/18 od 15. studenoga 2018. o strategiji Europske unije za mlade za razdoblje 2019.–2027.

⁴ https://ec.europa.eu/youth/policy/youth-strategy/youthgoals_en

⁵ https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_hr

⁶ https://ec.europa.eu/info/strategy/international-strategies/sustainable-development-goals_hr

⁷ Zaključci sa sastanka održanog 14. i 15. prosinca 2017.

⁸ [Upućivanje na pravne osnove]

okolnostima⁹. U tom smislu sudjelovanje u programima može doprinijeti razvoju osjećaja zajedničkog građanstva i potaknuti veću uključenost u društvo, što su pokazale evaluacija programa Erasmus+ sredinom programskog razdoblja 2014. – 2020. i brojne istraživačke aktivnosti¹⁰.

c) Oslanjanje na iskustvo stečeno prethodnim programima

Više od deset milijuna sudionika ostvarilo je korist od programa EU-a u području obrazovanja, osposobljavanja, mladih i sporta u razdoblju od 1987. do 2020. Od 2014. do 2017. udio osoba s manje mogućnosti u prosjeku je činio 11,5 % ukupnog broja sudionika¹¹ za sve programske sektore. Međutim, među njima su postojale znatne razlike. Na primjer, projekti za mlade uključivali su i do 30 % mladih s manje mogućnosti, a svaki se treći sportski projekt bavio problemima povezanim s društvenim uključivanjem.

Iako su u okviru programa Erasmus+¹² ostvareni bolji rezultati nego u prethodnim programima kad je riječ uključivanju osoba s manje mogućnosti, evaluacija programa sredinom programskog razdoblja pokazala je da je potrebno dodatno povećati pristupačnost i uključivost¹³.

Prethodni programi nisu uključivali zajedničke definicije za različite sektore, ciljne skupine i posebne ciljeve povezane s uključivanjem. Zbog toga je bilo teško smisljeno usporediti podatke među sektorima i definirati sveobuhvatne strategije na nacionalnoj razini i razini EU-a.

Strateške smjernice za uključivanje i raznolikost utvrđene su na europskoj razini, a na nacionalnoj razini provodile su se različito. Međutim, korisnici su ponekad izvješćivali¹⁴ da ima prostora za poboljšanje komunikacije o pitanjima uključivanja i koordinacije među projektima neovisno o tome jesu li dobivali potporu putem Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA) u Bruxellesu ili putem nacionalnih agencija za Erasmus+ u zemljama sudionicama programa.

Zajednički strateški pristup uključivanju i raznolikosti prilika je za daljnji razvoj na temelju iskustava povezanih s uključivanjem u svakom sektoru te poticanje uzajamne inspiracije i motivacije među sektorima. Stoga je sastavljena ova sveobuhvatna strategija za Erasmus+ i Europske snage solidarnosti 2020. – 2027. U strategiji se mogu iskoristiti dobro provjereni postupci nacionalnih agencija, resursnih centara i Izvršne agencije.

3. Ciljevi strategije

Cilj je ove strategije pridonijeti stvaranju ravnopravnih mogućnosti pristupa programima za sve. To bi se trebalo postići uklanjanjem prepreka s kojima se različite ciljne skupine (opisano u nastavku) mogu suočiti pri pristupanju takvim mogućnostima u Europi i šire. Ova strategija pruža poticajni okvir za projekte uključivanja i raznolikosti koji se financiraju putem programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti.

Osim toga, njome se svi oblici raznolikosti nastoje promicati kao vrijedan izvor znanja, a dionike programa, posebno organizatore i sudionike, nastoji se pripremiti na pozitivnu interakciju s osobama različitog podrijetla u svim vrstama projekata.

⁹ Europska stručna skupina za obrazovanje i osposobljavanje – publikacija *Inclusion and Citizenship* (Uključenost i građanstvo) (forum održan 24. siječnja 2019.).

¹⁰ Na primjer, kod mladih: www.researchyouth.eu; u visokom obrazovanju: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-19-2548_hr.htm

¹¹ Izvor: Izvješće Komisije [COM(2018) 50] Europskom parlamentu, Vijeću, Europskom gospodarskom i socijalnom odboru i Odboru regija o evaluaciji programa Erasmus+ sredinom programskog razdoblja (2014.–2020.), stranica 2.

¹² S obzirom na to da su Europske snage solidarnosti osnovane kao zaseban program u listopadu 2018., njihova uključivost može se smisljeno ocijeniti tek u izdanju za 2021. – 2027.

¹³ Vidjeti bilješku 11.

¹⁴ Na primjer, zaključci s tematskog skupnog sastanka EACEA-e, listopad 2017.

To bi u konačnici trebalo dovesti do većeg broja i bolje kvalitete projekata koji izravno uključuju osobe s manje mogućnosti ili koji su usmjereni na pitanja uključivanja i raznolikosti. Obje vrste projekata kojima se nastoje potaknuti uključivanje i raznolikost trebale bi pobuditi pozitivnu promjenu za osobe s manje mogućnosti i društvo, što bi trebalo doprinijeti i smanjenju nejednakosti.

To se u okviru strategije nastoji postići:

1. utvrđivanjem zajedničkog poimanja onih koji se mogu smatrati osobama s manje mogućnosti i uspostavljanjem sveobuhvatnog okvira za njihovo uključivanje u programe
2. povećanjem predanosti svih dionika uključivanju i raznolikosti u programskom djelovanju te pozitivnim pristupom svim oblicima raznolikosti u projektima
3. podupiranjem organizacija korisnica u ostvarenju kvalitetnijih projekata koji uključuju osobe s manje mogućnosti (npr. pružanje osposobljavanja, alata, financijskih sredstava, mentoriranja itd.)
4. smanjenjem prepreka sudjelovanju u programima za osobe s manje mogućnosti te pomaganjem prijaviteljima i potencijalnim prijaviteljima da savladaju te prepreke, kao i uspostavljanjem odgovarajućih uvjeta za učenje, rad ili volontiranje zadovoljavanjem njihovih potreba za potporom
5. poticanjem priznavanja iskustva i kompetencija koje su osobe s manje mogućnosti razvile putem programa i koje su razvile osobe koje su s njima radile
6. osiguravanjem da se usmjerenje na uključivanje i raznolikost uzme u obzir u svim fazama upravljanja programima i životnog ciklusa projekata: prije (promicanje, informiranje, potpora, procjena itd.), tijekom (odabir sudionika, priprema, provedba, rezultati itd.) i nakon projekta (evaluacija, diseminacija i iskorištavanje rezultata projekta, prateće aktivnosti itd.)
7. povećanjem vidljivosti uključivanja i raznolikosti te njihove uloge u kvalitetnoj provedbi programâ Erasmus+ i Europske snage solidarnosti.

Namjena je tih ciljeva i mjera dopunjavanje i određivanje definicija i ciljeva utvrđenih u pravnim osnovama programâ¹⁵.

4. Definicije

a) Ciljne skupine

U uredbama kojima se uspostavljaju programi Erasmus+ i Europske snage solidarnosti „[mladi] s manje mogućnosti” definirani su kao mladi koji „zbog gospodarskih, socijalnih, kulturnih, geografskih ili zdravstvenih razloga, zbog svojega migrantskog podrijetla, ili iz razloga kao što su invaliditet ili poteškoće u učenju ili zbog bilo kakvih drugih razloga, uključujući i one koji mogu dovesti do diskriminacije iz članka 21. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, nailaze na prepreke koje im onemogućuju djelotvoran pristup mogućnostima u okviru Programa”¹⁶.

Prema tome, glavne su ciljne skupine ove strategije osobe s manje mogućnosti u životu, zbog čega se nalaze u nepovoljnom položaju u usporedbi sa svojim vršnjacima/kolegama u pogledu sudjelovanja u programima i/ili sustavima obrazovanja i osposobljavanja. Te

¹⁵ Pokazatelji za izvješćivanje o napretku programa prema ostvarivanju općih i posebnih ciljeva utvrđeni su u prilogu pojedinoj uredbi.

¹⁶ Iako se tekstovi temelje na političkom dogovoru suzakonodavaca, te su dvije uredbe u vrijeme sastavljanja ovih smjernica bile u postupku donošenja suodlučivanjem, što znači da bi se tekst na koji se upućuje trebao smatrati nacrtom prije nego što one službeno stupe na snagu.

osobe mogu biti u nepovoljnom položaju zbog jednog ili više čimbenika isključenja navedenih na popisu u nastavku.

Zbog tih čimbenika može im biti teško ostvariti pristup mogućnostima u programima, posebno u vezi s određenim strukturama i praksama informiranja, komunikacije i osmišljavanja projekata, čime oni postaju prepreke. Hoće li određeni projekt ili sudionik primiti dodatnu potporu za uključivanje i raznolikost ovisi o kontekstu i prosudbi stručnog osoblja, a pritom se u obzir uzimaju povratne informacije i mišljenje sudionika.

b) Prepreke u pristupačnosti i sudjelovanju

Prethodno iskustvo pomaže u identifikaciji glavnih prepreka koje mogu spriječiti osobe s manje mogućnosti u tome da više sudjeluju u programima u ulozi sudionika. Popis takvih potencijalnih prepreka u nastavku nije iscrpan, nego je zamišljen kao smjernica za poduzimanje mjera radi povećanja pristupačnosti i uključivanja osoba s manje mogućnosti. Te im prepreke, svaka za sebe ili više njih odjednom, mogu onemogućiti sudjelovanje.

i. Invaliditet

Invaliditet uključuje fizičke, mentalne, intelektualne ili osjetilne poteškoće koje, u interakciji s različitim preprekama, pojedincu mogu onemogućiti da u potpunosti sudjeluje u društvu ravnopravno s drugima¹⁷.

ii. Zdravstveni problemi

Prepreke mogu proizlaziti iz zdravstvenih problema, kao što su teške ili kronične bolesti ili bilo koje drugo fizičko ili mentalno stanje povezano sa zdravljem koje može spriječiti sudjelovanje u programima.

iii. Prepreke povezane sa sustavima obrazovanja i osposobljavanja

S preprekama se mogu suočavati pojedinci koji iz različitih razloga postižu slabije rezultate u sustavima obrazovanja i osposobljavanja, osobe koje su rano napustile obrazovanje i osposobljavanje, mladi koji ne rade, nisu u sustavu redovitog obrazovanja niti u sustavu obrazovanja odraslih (skupina NEET) te odrasli polaznici s nižom razinom vještina. Iako na to mogu utjecati i drugi čimbenici, te poteškoće u obrazovanju, unatoč tome što mogu biti povezane i s osobnim okolnostima, većinom proizlaze iz obrazovnog sustava koji stvara strukturalna ograničenja i/ili ne uzima potpuno u obzir potrebe pojedinaca. Pojedinci se mogu suočavati i s preprekama u sudjelovanju kad im se zbog strukture kurikuluma teško uključiti u međunarodnu mobilnost u svrhu učenja ili osposobljavanja u okviru školovanja.

iv. Kulturne razlike

Iako ljudi različitog podrijetla mogu kulturne razlike smatrati preprekama, one mogu osobito utjecati na osobe s manje mogućnosti. Takve razlike općenito mogu činiti znatne prepreke učenju, ponajviše osobama migrantskog ili izbjegličkog podrijetla, naročito ako je riječ o novopridošlim migrantima, pripadnicima nacionalnih ili etničkih manjina, osobama koje se služe znakovnim jezikom, osobama koje imaju poteškoća s jezičnom prilagodbom i kulturnim uključivanjem itd. Izloženost stranim jezicima i kulturnim razlikama pri sudjelovanju u bilo kakvim aktivnostima programa može obeshrabriti pojedince i u određenoj mjeri ograničiti koristi njihova sudjelovanja. Takve kulturne

¹⁷ Konvencija Ujedinjenih naroda o pravima osoba s invaliditetom:

<https://www.un.org/development/desa/disabilities/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities.html>.

razlike čak mogu spriječiti potencijalne sudionike da se prijave za potporu putem programâ, što u tom slučaju čini potpunu prepreku za uključivanje.

v. Društvene prepreke

Prepreku mogu predstavljati poteškoće u društvenoj prilagodbi, kao što su ograničene društvene kompetencije, antisocijalno ili visokorizično ponašanje, (bivši) prijestupnici, (bivši) ovisnici o drogama ili alkoholu ili društvena marginalizacija.

Druge društvene prepreke mogu proizlaziti iz obiteljskih okolnosti, primjerice ako je osoba prva u svojoj obitelji pristupila visokom obrazovanju, ako je osoba roditelj (osobito samohrani), njegovatelj, hranitelj obitelji ili dijete bez roditelja ili ako je živjela ili živi pod institucijskom skrbi.

vi. Ekonomske prepreke

Prepreke mogu proizlaziti iz nepovoljnog ekonomskog položaja, kao što su nizak životni standard, niski prihodi, osobe koje se školuju, a moraju raditi da bi se mogle uzdržavati, ovisnost o sustavu socijalne skrbi, dugotrajna nezaposlenost, teške situacije ili siromaštvo, beskućništvo, zaduženost ili drugi financijski problemi itd.

Druge poteškoće mogu proizlaziti iz ograničene prenosivosti usluga (posebice potpore za osobe s manje mogućnosti) koje moraju biti „mobilne” zajedno sa sudionicima kad idu na udaljeno mjesto ili u inozemstvo.

vii. Prepreke povezane s diskriminacijom

Prepreke mogu biti posljedica diskriminacije na temelju roda (rodni identitet, rodno izražavanje itd.), dobi, etničkog podrijetla, vjere, uvjerenja, spolne orijentacije, invaliditeta ili intersekcijskih čimbenika (kombinacija dviju ili više navedenih prepreka povezanih s diskriminacijom).

viii. Geografske prepreke

Prepreka može biti život u udaljenim ili ruralnim područjima, na malim otocima ili u perifernim/najudaljenijim regijama, u predgrađima, u područjima s manje usluga (ograničen javni prijevoz, loša infrastruktura) ili u slabije razvijenim područjima trećih zemalja itd.

c) Razumijevanje raznolikosti

U kontekstu ove strategije pod pojmom raznolikost podrazumijevaju se sve vrste razlika. Neki oblici raznolikosti očitiji su od drugih, kao što su etničko podrijetlo, vjera, kultura i jezik. Međutim, raznolikost obuhvaća više od toga. Odnosi se i na razne vrste invaliditeta, sposobnosti, razine obrazovanja, društvene položaje, ekonomske situacije, zdravstvena stanja ili mjesta rođenja, u skladu s definicijom „osoba s manje mogućnosti”.

Ovim se dokumentom želi prihvatiti i slaviti raznolikost tako da razlike postanu pozitivan izvor znanja, a ne uzrok negativnog natjecanja i predrasuda. Sudionici i organizacije uključeni u programe Erasmus+ i Europske snage solidarnosti trebali bi imati potrebne kompetencije za rad u okruženju u kojem vlada raznolikost i znati kako tu raznolikost iskoristiti za obogaćivanje programa. Time će se potaknuti pozitivne interakcije među ljudima iz svih društvenih slojeva i u konačnici poboljšati položaj osoba s manje mogućnosti.

5. Mehanizmi programâ za potporu uključivanju i raznolikosti

Oblicima aktivnosti aktivno se stvara interakcija među osobama različitog podrijetla (kulture, sposobnosti, stajališta itd.) uživo i putem interneta. U okviru programa nude se metodologija, strukture i mreže za poticanje i omogućivanje pozitivnih osobnih susreta za vrijeme tih aktivnosti. Osobe koje su stekle kompetencije lakše mogu upravljati raznolikostima i doprinositi socijalnoj koheziji. U svim bi se aktivnostima trebao poticati dijalog između osoba koje nisu marginalizirane i onih s manje mogućnosti, među ostalim kako se potonje ne bi osjećale stigmatiziranim zbog svojeg podrijetla ili statusa.

Programi uključuju sljedeće najvažnije značajke i mehanizme za potporu uključivanju i raznolikosti te njihovo poticanje.

a) Uključivanje i raznolikost kao prioriteti u postupku vrednovanja

Uključivanje i raznolikost u oba su programa dio kriterija za odabir prijava za financiranje i za dodjelu financijske potpore. U postupku dodjele bespovratnih sredstava prednost bi trebalo dati kvalitetnim projektima u kojima se aktivno radi na rješavanju problema uključivanja i raznolikosti te koji uključuju osobe s manje mogućnosti, kao i novim i lokalnim organizacijama.

Isto tako, aktivna primjena načela uključivanja i raznolikosti dio je početne ocjene prijava za akreditaciju u aktivnostima mobilnosti te je dio kriterija za neprekidno ocjenjivanje akreditiranih korisnika. Vrednovateljima se pružaju posebne smjernice i mogućnosti osposobljavanja kako bi lakše prepoznali potencijal projekata kojima se promiču uključivanje i raznolikost te ih pratili i savjetovali.

b) Pristupačnost i prilagođenost programa korisnicima

U oba se programa pri izradi smjernica za programe te mehanizama za prijavu i izvješćivanje, kao i pri pojašnjavanju, skraćivanju i pojednostavnjivanju dokumenata i obrazaca, nastoji primjenjivati pristup prilagođen korisnicima. To uključuje, kad je moguće, upotrebu različitih jezika i formata, kao i osiguranje pristupačnosti digitalnih okruženja za učenje pristupačna i njihove prilagođenosti korisnicima. Internetske platforme (npr. eTwinning, School Education Gateway, Europski portal za mlade, EPAL i mobilna aplikacija Erasmus+) osmišljene su tako da svima omoguće jednak pristup i olakšaju sudjelovanje, posebno osobama s manje mogućnosti, na primjer osobama s oštećenjem vida ili niskom razinom digitalnih vještina.

c) Pripremni posjeti

Organizatori projekata mogu u okviru financiranih projekata, posebno kad su u aktivnosti mobilnosti uključene osobe s manje mogućnosti, pripremno posjetiti organizacije koje su domaćini aktivnosti u drugoj državi, prema potrebi zajedno s tim osobama. Za određene aktivnosti te posjete može odraditi i pojedinačni sudionik, sam ili s članom obitelji ili pratnjom. Cilj je tih posjeta osigurati visokokvalitetne aktivnosti olakšavanjem i pripremom administrativnih postupaka, izgradnjom povjerenja i razumijevanja te uspostavljanjem čvrstih partnerstava između uključenih organizacija. Pripremni posjet može pomoći i u pružanju prilagođene potpore i procjeni individualnih potreba sudionika, prema potrebi zajedno s organizatorom projekta, te u uspostavljanju povezanih dogovora s relevantnim organizacijama.

d) Pojačano mentorstvo

„Pojačano mentorstvo” je koncept kojim se opisuje intenzivan postupak mentoriranja koji se može primijeniti za pružanje potpore osobama s manje mogućnosti u određenim aktivnostima programa ako aktivnost ne mogu provesti sami ili uz uobičajeno mentorstvo ili poduku. Ono podrazumijeva bliži kontakt, češće sastanke i više vremena za provedbu zadaće. Time se sudionicima osigurava potpora na svakom koraku projektnih aktivnosti te izvan radnog vremena. Pojačanim mentorstvom sudionicima se omogućuje da ostvare što veću autonomiju, čime se doprinosi uspješnoj provedbi projekta.

e) Namjenska financijska potpora

U okviru programa pružaju se mehanizmi financijske potpore¹⁸ za omogućivanje i poticanje uključenosti i raznolikosti među projektima:

- o dodatna financijska sredstva radi pokrivanja troškova posebnih potreba osoba s manje mogućnosti kako bi im se omogućilo sudjelovanje u istim uvjetima kao i njihovim vršnjacima/kolegama, uključujući pojačano mentorstvo, ili pokrivanja troškova povezanih s prilagođenim putovanjem i smještajem, osobnom asistencijom ili posebnom međukulturnom ili jezičnom pripremom
- o dodatna financijska potpora za organizacije koje provode projekte kojima se aktivno potiču uključivanje i raznolikost, posebice za skupine do kojih je teško doprijeti, za dodatno radno opterećenje koje može nastati kao posljedica takvih projekata i za osoblje koje se bavi pružanjem potpore za potpuno sudjelovanje osoba s manje mogućnosti u projektu
- o fleksibilni i lako razumljivi financijski mehanizmi radi bolje prilagodbe potrebama različitih ciljnih skupina na nacionalnoj razini i ostvarenja mogućih sinergija s drugim nacionalnim/europskih fondovima; to uključuje mogućnost financiranja troškova povezanih s individualnim potrebama unaprijed ili kontinuirano kako bi se eliminiralo financijsko opterećenje za osobe s manje mogućnosti i organizaciju prijaviteljicu ili kako bi se potaknula prenosivost nacionalne potpore pri sudjelovanju u mobilnosti u inozemstvu
- o namjenska financijska sredstva posebno namijenjena manjim organizacijama koje imaju malo iskustva u podnošenju prijave u okviru programa ili uopće nemaju iskustva, što uključuje pojednostavnjeni i fleksibilniji postupak financiranja.

Dodatne mogućnosti za ostvarenje financijske potpore trebale bi se jasno objasniti i staviti na raspolaganje potencijalnim korisnicima na transparentan način.

f) Manje aktivnosti kojima je lakše pristupiti

Zbog načina na koji su osmišljeni i kako se financiraju, određeni dijelovi programa posebno su prikladni za organizacije koje imaju manji administrativni kapacitet (ponekad su to organizacije koje podupiru osobe s manje mogućnosti) ili su nove korisnice programa. Za te se aktivnosti dodjeljuju manji i fleksibilniji iznosi bespovratnih sredstava, administrativni zahtjevi i zahtjevi za izvješćivanje jednostavniji su, a projekti traju kraće. Osim toga, osmišljene su tako da otvaraju put prema drugim mogućnostima

¹⁸ Osim navedene dodatne potpore, trebalo bi nastojati što prije isplatiti uobičajena bespovratna sredstva u okviru programa prije nego što projekti započnu (kako sudionici ne bi trebali unaprijed osigurati vlastita sredstva).

financiranja, čime se organizacijama omogućuje da rastu i povećaju kapacitete u okviru različitih aktivnosti programâ.

g) Postupna izgradnja kapaciteta

Različiti formati projekata u programu Erasmus+ i Europskim snagama solidarnosti omogućuju pružanje prekograničnih iskustava u skladu s potrebama i mogućnostima ljudi (osobito onih s manje mogućnosti) u različitim fazama njihova života, čime se postupno gradi njihov kapacitet. Organizacije se potiče da programe upotrebljavaju kao alate za osobni i obrazovni razvoj sudionika.

h) Format projekta i trajanje mobilnosti

Mobilnost koja je kratkoročna i u malim razmjerima može biti prvo iskustvo za pojedince s manje mogućnosti koji zbog svojih okolnosti ne mogu sudjelovati u mobilnosti standardnog trajanja ili smatraju da za nju nisu spremni. Prvo iskustvo može im pomoći da kao sljedeći korak razmotre sudjelovanje u dugoročnijim i većim projektima. Nadalje, nakon skupnih projekata mogu uslijediti individualne aktivnosti, a kratka fizička mobilnost može se kombinirati s internetskim iskustvima sudjelovanjem u virtualnoj mobilnosti i kombiniranim intenzivnim programima.

i) Europske aktivnosti na lokalnoj razini

Određene aktivnosti pružaju mogućnosti za učenje na lokalnoj razini, uvijek u kombinaciji s istaknutom europskom dimenzijom; i to sudjelovanjem međunarodnih sudionika, putem teme projekta ili na oba načina. Te vrste aktivnosti mogu biti prvo iskustvo u programima za sudionike koji još nemaju dovoljno samopouzdanja za sudjelovanje u aktivnostima u inozemstvu. Za osobe s manje mogućnosti takvi europski projekti u poznatijem okruženju mogu voditi do drugih prekograničnih iskustava.

j) Internetske razmjene

U okviru programa postoje i internetske međukulturne razmjene kao dodatna i komplementarna mogućnost za osobe s manje mogućnosti. Projekti poput virtualnih razmjena tematskim projektima povezuju ljude iz različitih zemljopisnih područja. Internetske razmjene mogu dovesti i do fizičke prekogranične mobilnosti u kasnijoj fazi te bi joj trebale biti komplementarne, a ne je zamijeniti. Virtualne učionice i prostori za učenje upotrebljavaju se za nastavu na daljinu, ali i za bolju poduku mobilnih učenika/studenata.

k) Potpora za učenje jezika

S obzirom na to da se jezične kompetencije često spominju kao prepreka sudjelovanju u programima, u okviru programa postoje mogućnosti za učenje jezika kojima se podupiru aktivnosti mobilnosti. Takva se potpora pruža putem platforme Erasmus+ za mrežnu jezičnu potporu ili drugih financijskih jezičnih poticaja ako ona nije dostupna ili ako su za aktivnosti potrebne posebne jezične vještine. Ako učenje putem interneta nije prikladno za ciljne skupine, potpora se pruža na drugi način, primjerice znakovnim jezikom.

6. Uloga organizacija u pripremi i provedbi projekata te naknadnim aktivnostima

Organizacije prijaviteljice trebale bi u okviru svojih projekata uzeti u obzir uključivanje i raznolikost. Organizacije imaju važnu ulogu u uključivanju, posebno u smislu organizacijskog razvoja (stjecanje i izgradnja većeg kapaciteta za upravljanje projektima uključivanja te širenje stečenog znanja unutar organizacije) te informiranja sudionika i

interakcije s njima prije, tijekom i nakon projekta. Smjernice u nastavku služe kao potpora za planiranje i provedbu tih aktivnosti i projekata.

a) Umrežavanje i izgradnja kapaciteta za uključivanje i raznolikost

Organizacije se potiču da uzimaju u obzir uključivanje i raznolikost u skladu sa svojim potrebama i potrebama zajednice. Osoblje koje se posebno bavi pitanjima uključivanja i raznolikosti te radi s osobama s manje mogućnosti unutar jedne organizacije može imati koristi od suradnje s kolegama iz drugih organizacija kako bi poduprli osobe s manje mogućnosti. Takvo je osoblje u dobrom položaju za organizaciju projekata u programima koji su usmjereni na uključivanje i raznolikost. Formati programa i strukture potpore za njih su dobra prilika za razvoj vlastitog pristupa uključivanju i raznolikosti unutar organizacije. Organizacije trebaju graditi kompetencije neprekidnim osposobljavanjem, evaluacijom i razvojem kapaciteta kako bi povećale društvenu uključenost i poticale raznolikost. Kako bi im se pomoglo u povećanju kapaciteta, moguće je organizirati različite oblike potpore, kao što su tečajevi osposobljavanja, prilike za uzajamno učenje i praćenje rada.

Kad je riječ o projektima mobilnosti, organizacije bi trebale težiti uzajamnosti u pogledu primanja osoba s manje mogućnosti i planirati projekte u skladu s tim partnerstvima. Time će se omogućiti povećanje povjerenja te znanja i iskustva u partnerstvu. Organizacije koje provode projekte mobilnosti trebale bi unutar organizacije promicati suradnju među osobljem koje posjeduje znanje i iskustvo u području uključivanja i raznolikosti.

Organizacije bi ujedno trebale iskoristiti mogućnosti osposobljavanja koje se nude u okviru programa. Mogu povećati svoj kapacitet za provedbu kvalitetnijih projekata kojima je cilj poticanje uključivanja i raznolikosti te uspostaviti mrežu pouzdanih partnera suradnjom ili umrežavanjem kojim upravljaju nacionalne agencije, resursni centri ili druge iskusne organizacije ili putem mogućnosti koje se nude na internetskim platformama kao što su EPALE, School Education Gateway ili eTwinning. Te se aktivnosti trebaju organizirati tako da budu dostupne svima, među ostalim u logističkom smislu.

b) Pravedan i transparentan odabir sudionikâ

U postupcima odabira organizacija trebalo bi uzeti u obzir ravnopravnost i uključivanje te procijeniti postignuća i motivaciju prijavitelja kao cjelinu. Važno je težiti osiguranju pravednog pristupa mogućnostima i pružanju prilagođene potpore sudionicima na temelju njihovih potreba. Kako bi se povećalo sudjelovanje, organizacije se potiče da stvaraju mogućnosti koje su dio obrazovanja (kao što su „razdoblja predviđena za mobilnost” u visokom obrazovanju). Pritom bi trebale razmotriti različite formate mobilnosti kako bi doprle do svojih ciljnih skupina i olakšale im sudjelovanje (npr. kombinirana i kratkoročna mobilnost). Organizacije se potiče i da iskoriste različite formate projekata u programima ovisno o potrebama ciljne skupine.

c) Informiranje

Aktivnosti informiranja ključne su za programe kako bi se osiguralo da su sve mogućnosti poznate i da dopru do ciljnih skupina koje nailaze na poteškoće u pristupu programima. Organizacije bi trebale uputiti javnost u razne mogućnosti i mehanizme potpore. Osobe s manje mogućnosti trebalo bi informirati u njihovim osobnim okruženjima, a pristup prilagoditi njihovim konkretnim potrebama. Suradnja s dionicima koji rade s nedovoljno zastupljenim skupinama na lokalnoj/regionalnoj razini važan je čimbenik uspjeha u informiranju tih ciljnih skupina.

Konkretni pristupi i mjere pomoću kojih se može doprijeti do osoba s manje mogućnosti uključuju:

- i. sastanke uživo ili događanja za konkretne ciljne skupine s manje mogućnosti (odnosno posebni informativni dani namijenjeni upravo njima)
- ii. suradnju s organizacijama i pojedincima koji su aktivni u područjima relevantnima za uključivanje osoba s manje mogućnosti kao posrednicima kako bi se, prema potrebi, doprlo do određenih ciljnih skupina
- iii. ciljane promotivne materijale i publikacije na relevantnim jezicima, među ostalim na znakovnom jeziku, te u prikladnim formatima, kao što su velika slova, lako čitljivi tekst i Brailleovo pismo, s informacijama o potencijalnim dodatnim financijskim sredstvima koja su dostupna osobama s manje mogućnosti
- iv. jasan i razumljiv jezik za informacije i komunikaciju; izbjegavanje apstraktnog i nepotrebno složenog jezika te upotrebljavanje vizualnih elemenata što je više moguće
- v. svjedočanstva, „ambasadore“ i uzore: bivši sudionici s manje mogućnosti te mreže i organizacije bivših sudionika kao što su Savez bivših studenata programa Erasmus (ESAA), mreže Erasmus Ambassadors ili Europeers itd. mogu pomoći u promicanju programa među osobama s manje mogućnosti dijeljenjem vlastitog iskustva s prijateljima, drugim učenicima/studentima, kolegama unutar vlastite organizacije, novinarima ili školama.

d) Priprema i podupiranje sudionika u svim fazama projekta

Organizacije bi trebale dobro pripremiti sudionike za svoj projekt i podupirati ih prije, tijekom i nakon tog iskustva. Trebale bi aktivno tražiti sudionike da s njima podijele svoje potrebe i mišljenja, procjenjivati ih i što više uzimati u obzir u svim fazama projekta, posebice kad je riječ o vrsti aktivnosti koje su za njih prikladnije i načina na koji se te aktivnosti provode.

i. Prije projekta

Organizacije se potiče da što više pojednostavne unutarnje postupke za sudjelovanje u projektima. Organizacije bi potencijalnim sudionicima trebale pomoći da se uključe u projekte: trebale bi im pružiti potporu u administrativnom radu (registracija, dokumenti, izvješća itd.). Sudionici bi se trebali moći samostalno uključiti u projekt, primiti jezičnu potporu, kulturnu pripremu i razumjeti što se od njih očekuje te kome se obratiti za obrazovnu, administrativnu i osobnu potporu tijekom aktivnosti.

ii. Tijekom projekta

Aktivnosti bi se trebale prilagoditi potrebama osoba s manje mogućnosti, npr. primjenom uključivih metodologija podučavanja ili potporom pratnje za vrijeme mobilnosti. Organizacije bi trebale omogućiti brojne aktivnosti potpore kako bi olakšale društveno uključivanje i pozitivan kontakt s raznolikošću u različitim oblicima. U organizaciji bi trebao postojati član osoblja ili učenik/kolega s kojim mogu razmjenjivati iskustva te tako spriječiti ili otkloniti sve vrste poteškoća.

S obzirom na znatan učinak koji programi mogu imati na osobe s manje mogućnosti, posebna pozornost trebala bi se posvetiti razmatranju postupka i rezultata učenja tijekom projekta te dokumentaciji o stečenim kompetencijama nakon ili pri kraju projekta.

iii. Nakon projekta

Organizacije bi trebale evaluirati iskustvo stečeno u okviru projekta i njegov učinak na sudionike te poduprijeti priznavanje iskustva učenja. Potiče ih se da sudionike koji se vrate s projekta uključe u lokalne aktivnosti (informacije, aktivnosti potpore) kako bi se njihovo iskustvo što više iskoristilo i kako bi nadahnuli buduće sudionike.

e) Poticanje i podupiranje sudjelovanja zajednice

Programi pozitivno utječu na društvenu uključenost i upravljanje raznolikostima, čak i kad su u pitanju osobe koje nisu izravno u njih uključene. Aktivnosti povezane s uključivanjem trebale bi biti usko povezane s potrebama zajednice. Stoga bi organizacije trebale poticati sudionike da sudjeluju u lokalnim zajednicama i aktivnostima uključivanja građana tijekom projekta te bi se njihov angažman u tom pogledu trebao prepoznati. Kako bi se povećao lokalni učinak međunarodne aktivnosti, mogu se uključiti i bivši sudionici i lokalni sudionici koji se (još) ne mogu uključiti u fizičku mobilnost. Organizacije bi, ako je to moguće, s pomoću postojećih alata trebale službeno priznati volonterski rad sudionika.

7. Uloga nacionalnih agencija, resursnih centara i Europske izvršne agencije za obrazovanje i kulturu (EACEA)

Nacionalne agencije vrlo su važne za podupiranje projekata kako bi se postigla što veća razina uključivanja i raznolikosti. Kako bi se programi provodili usklađeno i učinkovito, nacionalne agencije moraju slijediti zajedničke smjernice, koje uključuju potrebnu razinu fleksibilnosti za prilagodbu lokalnom kontekstu. I resursni centri koji podupiru provedbu programâ imaju važnu ulogu u promicanju i provedbi ove strategije, posebice u pogledu prikupljanja znanja te osmišljavanja i provedbe aktivnosti izgradnje kapaciteta za osoblje nacionalne agencije i korisnike programâ.

Europska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu (EACEA) ima jednako važnu ulogu za komponente programa kojima se centralno upravlja. U partnerskim zemljama delegacije EU-a i, ako postoje, nacionalni uredi za Erasmus+ isto su tako ključni za približavanje programa ciljnim skupinama koje su obuhvaćene ovom strategijom.

Nacionalne agencije, resursni centri i EACEA trebali bi informirati javnost o raznim mogućnostima i mehanizmima potpore za projekte kojima je cilj poticanje uključivanja i raznolikosti. Osobe s manje mogućnosti trebalo bi informirati u njihovim osobnim okruženjima preko organizacija koje s njima rade, a pristup prilagoditi njihovim konkretnim potrebama.

Osim toga, sve strukture koje provode programe Erasmus+ i Europske snage solidarnosti pozivaju se da uzmu u obzir pristupačnost, uključivanje i raznolikost u svojim strukturama i aktivnostima. To uključuje osiguranje pristupačnih lokacija događanja, pružanje tumačenja na znakovnom jeziku i/ili titlova na događanjima, održavanje pristupačnih internetskih stranica i materijala, uvažavanje raznolikosti pri zapošljavanju te među dostupnim stručnjacima i vrednovateljima.

Svi se uključeni dionici pri provedbi strategije i informiranju javnosti o njoj obvezuju na redovito održavanje kontakata te savjetovanje s organizacijama i stručnjacima u relevantnim područjima.

a) Informiranje i širenje svijesti

Nacionalne agencije imaju važnu ulogu u aktivnostima informiranja u svojoj državi. Svoju strategiju informiranja trebale bi prilagoditi konkretnim ciljnim skupinama u skladu sa svojim nacionalnim kontekstom. Potiču se na javnu komunikaciju o nacionalnim akcijskim planovima uključivanja i raznolikosti te na to da osiguraju najviše standarde transparentnosti u dodjeli projekata uključivanja i raznolikosti.

Nacionalne agencije ujedno trebaju izraditi odgovarajuće i pristupačne informativne materijale, upotrebljavati različite informacijske kanale te bi se proaktivno trebale usmjeriti na organizacije aktivne u područjima relevantnima za uključivanje i raznolikost te kontaktirati s njima. Trebale bi izraditi i pružiti informativne materijale na razumljivom jeziku, među ostalim na znakovnom jeziku, i u prikladnim formatima, prikupljati i primjenjivati uspješne primjere iz prakse te dionicima nuditi mogućnosti za umrežavanje.

b) Poticajan pristup

Nacionalne agencije trebaju pružiti sustavnu, ravnopravnu i prilagođenu potporu organizatorima projekata za uključivanje i raznolikost u svim fazama projektnog ciklusa. To je posebno važno za nove sudionike u programima i prijavitelje koji uključuju osobe s manje mogućnosti kako bi se uklonile prepreke njihovu potpunom sudjelovanju. Nacionalne agencije poticajan pristup mogu pružiti same, a mogu i uspostaviti sustave multiplikatora, mentora, projektnih posjeta, savjetovanja putem telefona, društvenih medija ili e-pošte itd.

Njihove zadaće uključuju definicije razina dodatne potpore na temelju njihova lokalnog konteksta i prema transparentnim kriterijima. Nacionalne agencije trebaju osigurati dovoljno osoblja i financijskih sredstava tom pristupu kako bi ga provodile djelotvorno i kontinuirano.

c) Strateško djelovanje

Nacionalne agencije moraju izraditi nacionalni akcijski plan za uključivanje i raznolikost programa Erasmus+ i Europskih snaga solidarnosti na temelju lokalnih okolnosti u državi, ali uvijek u skladu sa strategijom na razini Europe. Mogu se usmjeriti na strateške prioritete (npr. potpora skupinama koje se suočavaju s jednim ili više čimbenika isključenja), ali ne smiju isključiti nijednu drugu ciljnu skupinu ako se ona želi prijaviti.

U programima rada agencija trebaju biti navedene aktivnosti koje doprinose njihovu nacionalnom akcijskom planu i strategiji na razini Europe.

Trebaju javno komunicirati o nacionalnim akcijskim planovima za uključivanje i raznolikost te osigurati najviše standarde transparentnosti u dodjeli projekata kojima je cilj poticanje uključivanja i raznolikosti.

d) Službenici za uključivanje

Svaka nacionalna agencija treba imenovati barem jednog službenika za uključivanje i raznolikost koji koordinira aktivnosti povezane s uključivanjem i raznolikosti u toj nacionalnoj agenciji. To je osoba za kontakt s drugim nacionalnim agencijama, Komisijom i resursnim centrima o tom pitanju.

Osim toga, sve osoblje nacionalnih agencija treba poznavati nacionalnu strategiju i strategiju EU-a te ih provoditi u svim aktivnostima programâ.

Službenici za uključivanje trebali bi u tom pogledu pomoći u primjeni uključivanja i raznolikosti unutar nacionalne agencije te s kolegama dijeliti svoje znanje i iskustvo povezano s uključivanjem i raznolikošću. Trebali bi isto tako pokrenuti primjenu tog načela u projektima te pomoći u prepoznavanju ciljnih skupina do kojih se možda nije uspješno doprlo strategijom.

e) Osposobljavanje i umrežavanje za organizacije, osoblje nacionalnih agencija i stručne vrednovatelje

Nacionalne agencije i resursni centri trebaju organizirati osposobljavanje, umrežavanje i prilike za predstavljanje za organizacije koje su aktivne u područjima relevantnima za uključivanje i raznolikost na nacionalnoj i nadnacionalnoj razini. Dijalog između organizatora projekata kojima je cilj poticanje uključivanja i raznolikosti i predstavnika programâ koristan je za sve uključene.

Osim drugih nacionalnih instrumenata, za izgradnju kapaciteta i umrežavanje važna je i koordinirana upotreba aktivnosti osposobljavanja i suradnje u programu Erasmus+ te aktivnosti umrežavanja u programu Europskih snaga solidarnosti.

Kako bi se u mreži nacionalne agencije gradili kapaciteti za bolju evaluaciju i upravljanje projektima kojima je cilj poticanje uključivanja i raznolikosti, potrebno je i namjensko osposobljavanje osoblja i stručnjaka iz nacionalnih agencija koji su uključeni u ocjenu projekata, a koje provode relevantni stručnjaci. Posebnu pozornost trebalo bi posvetiti potpunom iskorištavanju potencijala projekata kojima je cilj poticanje uključivanja i raznolikosti te nadogradnji uspješnih projekata.

Nacionalne agencije potiče se na to da osobe s manje mogućnosti uključe u skupinu vrednovatelja i odbore za evaluaciju kako bi poboljšale svoje vještine i podijelile ih s drugim vrednovateljima te kako bi se povećala informiranost javnosti i osigurala bolja evaluacija projekata. Osoblju nacionalnih agencija i stručnim vrednovateljima pružaju se posebne smjernice i mogućnosti osposobljavanja kako bi bolje prepoznali potencijal projekata kojima se promiču uključivanje i raznolikost te ih pratili i savjetovali.

f) Praćenje i izvješćivanje

Nacionalne agencije trebaju Komisiji, na njezin zahtjev i u traženom obliku, dostaviti informacije o brojnim pokazateljima za praćenje ostvarenog napretka u provedbi strategije.

Agencije trebaju osigurati da su podaci koji se pohranjuju na nacionalnoj razini pomoću informatičkih alata što pouzdaniji. Trebaju osigurati i da su projekti koji se promiču kao najbolji primjeri iz prakse u području uključivanja i raznolikosti dobre kvalitete.

g) Sinergije s drugim programima

Nacionalne agencije trebaju podupirati korisnike u pronalasku najprikladnije aktivnosti (formata projekta) za svoj projekt uključivanja i raznolikosti u okviru programâ ili druge/dodatne mogućnosti financiranja. Relevantni su primjeri drugi programi kao što su Europski socijalni fond+, Obzor Europa, Digitalna Europa, Kreativna Europa ili financijski programi Europskoga gospodarskog prostora.

Agencije trebaju među korisnicima promicati razne formate projekata u okviru programa tako da stvore put kroz različite mogućnosti za osobe s manje mogućnosti s kojima surađuju.

Uspješni primjeri iz prakse povezani sa sinergijama s drugim programima trebali se dokumentirati i diseminirati kako bi se više upotrebljavali i kako bi se ostvario njihov puni potencijal.

8. Inspiracija iz uspješnih iskustava i primjera iz prakse

Europska komisija objedinila je brojna iskustva i uspješne primjere iz prakse u prethodnim programima, koji se dijele putem internetskih platformi. Pristup praksama, materijalima i dokumentaciji na temu uključivanja može se ostvariti putem sljedećih izvora:

- platforma **Erasmus+ Project Results** – pristup svim financiranim projektima u okviru programa Erasmus+, koji se mogu pretraživati prema temi, godini, državi itd., s mogućnošću identifikacije projekata koji služe kao uspješni primjeri za uključivanje i njihovih rezultata
- **SALTO Inclusion & Diversity** – osposobljavanje, publikacije ili resursi za međunarodni rad s mladima s manje mogućnosti
- **Strategic Partnership on Inclusion** – konzorcij nacionalnih agencija koje su razvile strateški pristup u području mladih kako bi doprle do ciljnih skupina u više država i uključile ih
- **EPALE** – otvorena zajednica za obrazovanje odraslih u Europi s posebnim odjelom za potporu u učenju (odnosno prepreke, društvena uključenost, invaliditet)
- **School Education Gateway** – europska internetska platforma za školsko obrazovanje koja uključuje alate za promicanje uključivog obrazovanja
- **baza podataka o rezultatima projekata Europskih snaga solidarnosti** – pruža pristup svim financiranim projektima Europskih snaga solidarnosti
- **Eurodesk** – europska mreža pružatelja informacija o različitim vrstama mobilnosti u svrhu učenja za mlade i sve koji s njima rade; ima „pretraživač mogućnosti“ i dohvaća podatke za **Europski portal za mlade**.

Osim toga, strukture koje provode programe i organizacije koje primaju financijska sredstva trebale bi aktivno predstavljati inspirativne primjere i dobru praksu uključivanja i raznolikosti u projektima programâ Erasmus+ i Europske snage solidarnosti. Te aktivnosti diseminacije mogu se provoditi različitim kanalima, na primjer putem interneta, u tiskanom obliku, razmjenom informacija s kolegama ili uz pomoć bivših sudionika u ulozi ambasadora i multiplikatora.

